

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

ЕКСКУРСОЗНАВСТВО З ОСНОВАМИ МУЗЕЄЗНАВСТВА

*Методичні вказівки
для виконання практичних та самостійних робіт*

УДК 913:796.55(076.5)

E45

*Друкується згідно з рішенням вченої ради
природничо-географічного факультету*

*Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)*

Укладач:

Корнус Олеся Григорівна – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Рецензенти:

Сегіда К. Ю. – доктор географічних наук, доцент кафедри соціально-економічної географії та регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Сюткін С. І. – кандидат географічних наук, доцент кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

E45 Екскурсознавство з основами музеєзнавства: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. Г. Корнус. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 24 с.

Методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт з курсу «Екскурсознавство з основами музеєзнавства» містять завдання для аудиторних практичних робіт, самостійної роботи, контрольні запитання та список рекомендованої літератури. Розраховані на студентів спеціальності 106 Географія.

© Корнус О. Г., 2020

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020

ВСТУП

Методичні вказівки «Екскурсознавство з основами музеєзнавства» складені у відповідності до освітньо-професійної програми Географія підготовки бакалавра спеціальності 106 Географія.

Мета навчальної дисципліни полягає у підготовці фахівців, які будуть вільно володіти екскурсійною теорією й основами музеєзнавства, знатимуть методичні прийоми підготовки і проведення екскурсій, напрями роботи музеїв, принципи створення музейної експозиції, методики підбору експозиційного матеріалу, художнього оформлення музейних експозицій.

Основні завдання навчальної дисципліни «Екскурсознавство з основами музеєзнавства»:

- оволодіння знаннями з організації екскурсійного обслуговування різних груп/категорій екскурсантів;
- формування понятійного апарата екскурсійної справи;
- вивчення основних етапів підготовки екскурсії;
- розвиток уміння застосовувати різноманітні прийоми проведення екскурсій;
- визначення місця екскурсовода при проведенні екскурсії;
- формування екскурсійної майстерності;
- виявлення основних напрямів і тенденцій розвитку екскурсійного обслуговування в сучасних умовах;
- набуття студентами навичок роботи з нормативними матеріалами щодо організації екскурсійної діяльності в туристичній індустрії;
- уміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань;
- ознайомити студентів із основними етапами розвитку музеєзнавства в Україні, класифікацією музеїв;
- зорієнтувати майбутніх спеціалістів щодо основних напрямів музейної діяльності;
- з'ясувати основні принципи побудови музейної експозиції;
- сприяти вихованню у студентів традиції відвідування музеїв із пізнавальною та професійною ціллю;
- ознайомити з найбільш відомими музеями світу.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

Тема: екскурсознавство: предмет, основні поняття, історія виникнення.

Мета: з'ясувати передумови зародження екскурсійного руху, розглянути основні поняття екскурсознавства, узагальнити знання про організацію екскурсійних послуг на підприємствах сфери туризму та рекреації.

Контрольні запитання

1. Схарактеризуйте сучасний стан екскурсійної справи в Україні.
2. З яких частин складається екскурсійна методика?
3. Опишіть організацію діяльності з надання екскурсійних послуг на підприємствах сфери туризму та рекреації.
4. Назвіть особливості екскурсійного маркетингу.
5. Від чого залежить якість екскурсійного обслуговування.
6. Схарактеризуйте основні завдання менеджменту екскурсійної діяльності.
7. Які види суб'єктів господарювання функціонують на ринку екскурсійних послуг.
8. Назвіть загальні положення нормативно-правового регулювання екскурсійної діяльності.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Проаналізуйте історичні періоди розвитку екскурсознавства в Україні. Відповідь оформіть у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Періоди розвитку екскурсознавства в Україні

Назва історичного періоду та його тривалість	Особливості історичного періоду

Завдання 2. Складіть схему «Місце екскурсознавства в системі географічних та інших наук».

Завдання 3. Назвіть навчальні дисципліни, з якими найбільш тісно пов'язано екскурсознавство та побудуйте відповідну схему.

Завдання 4. Обґрунтуйте використання маркетингових механізмів в екскурсійній діяльності. Що включає в себе маркетинг як управлінська діяльність турфірми та назвіть особливості екскурсійного маркетингу. Інформацію занесіть до табл. 2.

Екскурсійний маркетинг

Маркетинг як управлінська діяльність турфірми включає:	
Особливості екскурсійного маркетингу полягають:	

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Вивчити основні поняття теми та скласти словник термінів.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2.

Тема: Класифікація, тематика та зміст екскурсій.

Мета: узагальнити знання про різні класифікації екскурсій, закріпити знання про особливості проведення тематичних та оглядових екскурсій.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняттю «Екскурсія».
2. Схарактеризуйте основні функції екскурсії.
3. Назвіть основні ознаки екскурсії.
4. Які класифікації екскурсій ви знаєте? За якими ознаками їх класифікують?
5. Наведіть особливості проведення тематичних екскурсій.
6. Наведіть особливості проведення оглядових екскурсій.
7. Схарактеризуйте екскурсійний метод та його особливості.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Опишіть ознаки екскурсії як одного з видів культурно-просвітницької діяльності та складіть відповідну схему.

Завдання 2. Проаналізуйте співвідношення цілей, завдань і форм проведення екскурсій. Інформацію оформіть у табл. 1.

Таблиця 1

Співвідношення цілей, завдань і форм проведення екскурсій

Ціль	Завдання	Форми проведення
Відпочинкова		
Навчальна		
Наукова		
Загальноосвітня		

Культурно-просвітницька		
Культурно-виховна		

Завдання 3. Складіть схеми класифікацій екскурсій: за змістом, складом та кількістю учасників, місцем проведення, формою проведення, способом пересування екскурсантів.

Завдання 4. Схарактеризуйте основні принципи організації екскурсії, розкрийте їх зміст, заповнивши табл. 2.

Таблиця 2

Принципи екскурсії

Принцип науковості (достовірності)	
Принцип ідейності	
Принцип зв'язку теорії з життям	
Переконливість і дохідливість	

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізуйте особливості проведення тематичних (історичні, виробничі, мистецтвознавчі, літературні, природознавчі (екологічні), архітектурно-містобудівні) та оглядових екскурсій. Інформацію занесіть до табл. 3.

Таблиця 3

Назва екскурсії	Головні особливості

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3.

Тема: методика підготовки екскурсії.

Мета: набути практичних навичок з розробки нової екскурсії та оформлення необхідної екскурсійної документації.

Контрольні запитання

1. Схарактеризуйте основні етапи підготовки екскурсії.

2. Які вимоги існують до формулювання назви екскурсії?
3. Назвіть види екскурсійних об'єктів та дайте їх класифікацію.
4. Що таке картка екскурсійного об'єкта?
5. Опишіть методику оцінки екскурсійних об'єктів?

Хід практичної роботи

Завдання 1. Опишіть етапи створення екскурсії та складіть схему цих етапів.

Завдання 2. За допомогою наукової літератури та Internet-ресурсів відберіть 15-20 екскурсійних об'єктів м. Суми та складіть картки цих об'єктів.

КАРТКА ЕКСКУРСІЙНОГО ОБ'ЄКТА № _____

1) найменування об'єкта (первісне й сучасне), а також назва, під якою він відомий серед місцевих жителів	
2) історична подія, з якою пов'язаний об'єкт, дата події	
3) місцезнаходження об'єкта, його поштова адреса, під'їзд і підхід до нього	
4) опис об'єкта (автор, дата спорудження, з яких матеріалів виготовлений, текст меморіального напису, особливості)	
5) джерело відомостей про об'єкт (література, де описаний об'єкт і події, пов'язані з ним, архівні дані, усні перекази)	
6) Збереженість об'єкта (стан об'єкта й прилеглої території, дата останнього ремонту, реставрації)	
7) в яких екскурсіях об'єкт використовується	
8) дата складання картки, прізвище й посада укладача	
9) додаткові дані (за необхідності)	

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Придумайте назву майбутньої екскурсії та відберіть список книг, брошур, статей, опублікованих у газетах і журналах, які розкривають тему екскурсії та складіть відповідну бібліографію. Крім публікацій у пресі, можуть бути використані інші джерела: державні архіви, музеї, хронікально-документальні і науково-популярні кінофільми, де містяться матеріали з теми екскурсії. Як джерело можуть бути використані спогади учасників і очевидців

історичних подій. Для розповіді повинні бути відібрані тільки достовірні, ретельно перевірені факти і відомості.

Завдання 2. Сформулюйте мету і завдання майбутньої екскурсії.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4.

Тема: складання маршруту екскурсії.

Мета: закріпити навички складання екскурсійного маршруту.

Контрольні запитання

1. Як вимоги ставляться до створення екскурсійного маршруту.
2. Схарактеризуйте найголовніші параметри екскурсійного маршруту.
3. Опишіть варіанти побудови екскурсійних маршрутів.
4. Які завдання повинен виконати екскурсивод під час розробки маршруту?
5. Які завдання вирішуються при організації об'їзду (обходу) маршруту?
6. Назвіть вимоги, які ставляться до картосхеми маршруту.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Відберіть один з варіантів складання маршруту – хронологічний, тематичний, тематико-хронологічний. Використовуючи картографічний матеріал та враховуючи методичні вимоги до екскурсійних маршрутів, розробіть два варіанти маршруту (основний і додатковий) екскурсії м. Суми і складіть їх схеми. Розробіть схему пересування між зупинками. Порахуйте загальний кілометраж маршруту та окремих його ділянок. Перехід між об'єктами не повинен перевищувати 10-15 хв. ходи. Для проведення екскурсії візьміть схему маршруту «кільцева», що є найбільш оптимальною при проведенні екскурсій для цільової аудиторії. При перенесенні даної схеми безпосередньо на карту міста Суми отримаєте маршрут (рис. 1).

Про спосіб пересування групи свідчить характер лінії, а на напрям вказують стрілочки на ній. Обов'язково на картосхему умовними значками наносяться екскурсійні об'єкти, які нумеруються відповідно до послідовності їх огляду. Ці умовні значки з номерами виносяться в легенду карти та підписуються назвами об'єктів. Інші елементи, що можуть вказуватися на картосхемі, – це місця зупинок на маршруті.

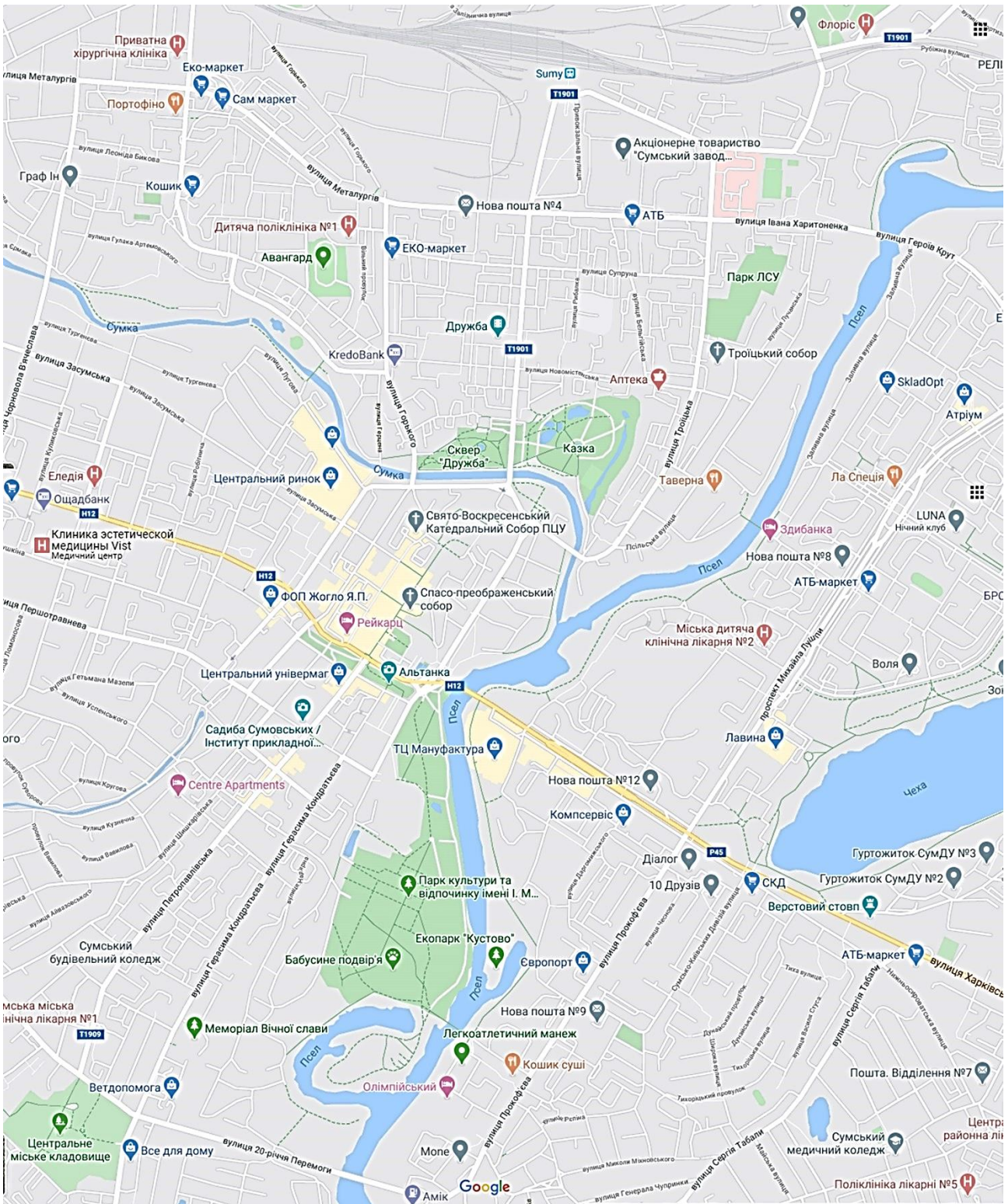

Рис. 1. Картосхема м. Суми

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підберіть матеріал для майбутньої екскурсії та фото об'єктів, які були відібрані для екскурсії, в їх нинішньому й колишньому видах.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5.

Тема: розробка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфеля екскурсовода». Техніка ведення екскурсії.

Мета: узагальнити знання про складання текстів екскурсій та навчитися складати контрольні тексти екскурсій; закріпити знання про техніку ведення екскурсії; набути навичок комплектування «портфеля екскурсовода».

Контрольні запитання

1. Чим відрізняються контрольний та індивідуальний тексти.
2. Які вимоги ставлять до контрольного тексту екскурсії?
3. Схарактеризуйте роль вступу, основної частини та висновків в екскурсії.
4. Чим відрізняються формальні та логічні переходи в екскурсії?
5. Що таке «Портфель екскурсовода» і які його завдання?
6. Назвіть особливості демонстрації об'єктивного показу та методичні прийоми показу?
7. Які вимоги ставляться до розповіді на екскурсіях?
8. Опишіть методичні прийоми розповіді.
9. Розкрийте особливості техніки ведення екскурсії.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розробіть контрольний текст екскурсії. Текст екскурсії повинен складатися зі вступу, основної частини та висновків. Основна частина екскурсії має будуватися по підтемах, які будуть розкриваються на екскурсійних об'єктах. Між підтемами повинні бути переходи, які зв'язують їх в єдину, логічно послідовну розповідь.

Підберіть прийоми розповіді для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем екскурсії. На даному етапі розробки туру необхідно звернути увагу, де і які методи розповіді екскурсовод буде використовувати.

Завдання 2. Методика проведення екскурсій вимагає забезпечення послідовності при здійсненні показу на екскурсії. Складіть схему послідовності дій екскурсовода при показі екскурсійного об'єкта.

Завдання 3. Складіть схему показу екскурсійних об'єктів у ході автобусної екскурсії.

Завдання 4. Опишіть методичні прийоми показу екскурсійних об'єктів та оформіть табл. 1.

Методичні прийоми показу

Приєм показу	Особливості

Завдання 5. Опишіть методичні прийоми екскурсійної розповіді та оформіть табл. 2.

Методичні прийоми розповіді

Приєм розповіді	Особливості

Завдання 6. Розробіть вказівки з техніки ведення вашої екскурсії за схемою:

1. місця зупинок транспорту й виходи для огляду об'єктів;
2. пересування між об'єктами, його швидкості;
3. демонстрація матеріалів «портфеля екскурсовода»;
4. використання пауз;
5. дотримання часу, відведеного на висвітлення підтем;
6. організація відповідей на питання екскурсантів;
7. місця екскурсовода при показі об'єктів і при пересуванні групи.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підберіть комплект наочних матеріалів, які будуть використані у ході проведення екскурсії та сформуєте «Портфель екскурсовода».

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6.

Тема: складання технологічної карти екскурсії. Професійна майстерність екскурсовода. Розробка індивідуального тексту екскурсії.

Мета: набути навичок складання технологічної карти екскурсії; узагальнити знання про вимоги до екскурсовода; навчитися складати індивідуальні тексти екскурсій.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення «технологічна карта екскурсії».
2. Які вимоги ставлять до складання технологічної карти екскурсії?
3. Як оформлюється технологічна карта екскурсії?
4. Схарактеризуйте вимоги, які ставляться екскурсовода?
5. Визначте складові професійної майстерності екскурсовода.
6. Які вимоги ставляться до мови й жестів екскурсовода.
7. Назвіть шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.
8. Розкрийте особливості створення індивідуального тексту екскурсії.
9. Як відбувається прийом розробленої екскурсії курівництвом екскурсійної установи?
10. Який перелік документів необхідний для проведення екскурсії?

Хід практичної роботи

Завдання 1. Складіть технологічну карту екскурсії. На титульному аркуші розташуйте вихідні дані: найменування екскурсійної установи, назва теми екскурсії, вид екскурсії, довжина маршруту, тривалість в академічних годинах, прізвища й посади укладачів, дата затвердження екскурсії керівником екскурсійної установи (печатка і підпис).

На наступній сторінці викладають мету й завдання екскурсії, схему маршруту із вказівкою об'єктів і зупинок під час екскурсії. Список підтем.

Текст вступу, основної частини і висновків екскурсій.

Технологічна карта (таблиця з 7 стовпчиків обсягом 6-12 сторінок машинописного тексту, варіанти маршруту залежать від кількості об'єктів, підтем, тривалості за часом і довжиною маршруту).

Матеріали «Портфеля екскурсовода», які супроводжуються списком із порядковими номерами і назвами експонатів.

Картки екскурсійних об'єктів.

Список використаних джерел.

Зразок технологічної карти екскурсії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник туристичного підприємства

_____ (_____)

підпис

П І П

"__" _____ 202__ року

М.П.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ЕКСКУРСІЇ

Тема екскурсії _____

Тривалість (год.) _____

Протяжність (км) _____

Автор-розробник _____

(автор, колектив авторів, підприємство)

Зміст екскурсії _____

_____
_____
_____

Маршрут екскурсії _____

У т.ч. варіанти маршруту (літній, зимовий) _____

Ділянки (етапи) переміщення за маршрутом від місця збору екскурсантів до останнього пункту на конкретній ділянці маршруту	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість огляду	Основний зміст інформації	Вказівки з організації*	Методичні вказівки**

* вказуються кращі точки, ракурси огляду об'єктів показу, виходи екскурсантів із автобусу, конкретні моменти надання інформації.

** вказівки зі створення певного емоційно-психологічного настрою екскурсантів, з використання конкретних методичних прийомів ведення екскурсії.

Завдання 2. На основі розробленого контрольного тексту екскурсії складіть індивідуальний текст екскурсії.

Завдання 3. Визначте основні вимоги, які ставляться до екскурсовода та оформіть їх у табл. 1.

Таблиця 1

Вимоги до екскурсовода

Екскурсовод повинен знати:	Екскурсовод повинен вміти:	Екскурсовод повинен володіти:	Екскурсовод зобов'язаний:

Завдання 4. Узагальніть у вигляді схеми методику підготовки екскурсовода до нової екскурсії.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Напишіть есе на тему «Професія екскурсовод – як я її собі уявляю», де розкрийте положення щодо: основних вимог до екскурсовода, як до особистості; основних професійних якостей, знань та вмінь екскурсовода; труднощів, пов'язаних з професією екскурсовода; схарактеризуйте себе на посаді екскурсовода.

Завдання 2. Розробіть екскурсійний автобусний тур Сумською областю. Оформіть всю необхідну документацію та створіть презентацію свого екскурсійного туру.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7.

Тема: Основи музеєзнавства. Витоки музейної справи.

Мета: узагальнити теоретичні знання про музейну справу.

Контрольні запитання

1. Схарактеризуйте музеєзнавство як науку.
2. Назвіть предмет і завдання музеєзнавства.
3. Опишіть методи музеєзнавства.
4. Обґрунтуйте структуру музеєзнавства.
5. Як відбувалося формування музейної справи в античну епоху.

6. Опишіть особливості колекціонування в епоху Середньовіччя.
7. Розкрийте історичні особливості створення музеїв в епоху Нового часу.
8. Узагальніть особливості функціонування музеїв у ХХ та ХХІ ст.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Побудуйте схему структури музеєзнавства.

Завдання 2. Користуючись науковою та довідковою літературою розгляньте історію музеєзнавства та схарактеризуйте особливості кожного історичного періоду, оформивши табл. 1.

Таблиця 1

Період розвитку музеєзнавства	Особливості періоду

Завдання 3. Схарактеризуйте основні функції музеїв та заповніть табл. 2.

Таблиця 2

Функції екскурсії

Соціальна функція	
Функція документування	
Функція навчання та виховання	
Функція організації вільного часу	

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Користуючись науковою літературою укладіть словник музеєзнавчих термінів.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8.

Тема: Класифікація музеїв. Фонди музею. Основні напрями фондової роботи.

Мета: вивчити та закріпити знання про типи та види музеїв; закріпити знання про особливості фондової роботи музеїв.

Контрольні питання

1. Назвіть підходи до класифікації музеїв.
2. Які типи і профілі музеїв Ви знаєте.
3. Дайте характеристику краєзнавчим музеям.
4. Як Ви розумієте поняття «фонди музею».
5. Визначте критерії відбору матеріалів у фонди з урахуванням мети і завдань, що стоять перед музеєм.
6. Дайте визначення поняттю «музейна експозиція».
7. Назвіть основні принципи побудови музейної експозиції.
8. Чим відрізняються систематичні, ансамблеві, ландшафтні й тематичні музейні експозиції?
9. Дайте визначення поняттю «наукове комплектування фондів», з яких етапів воно складається?
10. Як проходить облік і інвентаризація музейних фондів?
11. Опишіть процес збереження музейних фондів.
12. Як ви розумієте поняття «експозиційна діяльність»?
13. Які документи необхідні для монтажного проекту?
14. За якими основними проектними схемами ведеться побудова експозицій сучасних музеїв?
15. Назвіть найпоширеніші експозиційні прийоми.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Користуючись науковою та довідковою літературою складіть таблицю «Класифікація музеїв», навівши у ній приклади найвідоміших українських музеїв.

Завдання 2. Проаналізуйте класифікаційні критерії та типи музеїв, заповнивши табл. 1. У таблиці необхідно позначити критерії, відповідно з якими музеї поділяються на типи. Наведіть конкретні приклади цих музеїв.

Таблиця 1

Класифікаційні критерії та типи музеїв

Класифікаційні критерії	Типи музеїв

Завдання 3. Опишіть етапи, що виділяються в організації музейної експозиції та схематично зобразіть їх.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте мультимедійні презентації про найвідоміші музеї України (за вибором студента).

Завдання 2. Зберіть історичні відомості про якусь історико-архітектурну пам'ятку Сумської області, що не збереглася до наших днів, використовуючи дані краєзнавчої літератури, документів архіву та архітектурного комітету. На основі вивчення краєзнавчої літератури приготуйте доповідь про зруйновану архітектурну пам'ятку і подумайте, яким чином розповідь про неї може увійти до оглядової або тематичної екскурсії або може бути розміщена в експозиції обласного краєзнавчого музею.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9.

Тема: Екскурсії в музеї.

Мета: розглянути особливості проведення екскурсій в музеї.

Контрольні питання

1. Опишіть організацію науково-дослідницької роботи в музеї.
2. Назвіть основні особливості музейної експозиції.
3. Які є види роботи з музейною експозицією?
4. Обґрунтуйте основні принципи побудови музейної експозиції.
5. Назвіть найпоширеніші експозиційні прийоми.
6. Які форми культурно-масової роботи музеїв ми знаєте?
7. Опишіть класифікацію музейних екскурсій.
8. Розкрийте методичні особливості проведення екскурсій в музеях.
9. Узагальніть етапи підготовки та методичної розробки музейних екскурсій.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Схарактеризуйте принципи побудови музейної експозиції та оформіть табл. 1.

Основні принципи побудови музейної експозиції

Принципи	Особливості

Завдання 2. Опишіть вимоги щодо побудови тематично-експозиційних планів. Інформацію оформіть у вигляді таблиці.

Завдання 3. Розробіть текст екскурсії для одного з музеїв м. Суми.

Завдання 4. Складіть перелік музеїв та тематики їх екскурсійних програм, які діють на території Сумської області.

Завдання 5. Відвідайте музейну екскурсію та проаналізуйте її основні відмінності від звичайної екскурсії.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Познайомтеся з постійною експозицією і тимчасовими виставками університетського музею, оцініть їх інформаційний потенціал і оформлення з точки зору сучасних вимог в музеєзнавстві, оформіть звіт про відвідану екскурсію.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 10.

Тема: Характеристика найвідоміших музеїв України та світу.

Мета: узагальнити знання про найвідоміші музеї України та світу, особливості їх організації та перспективи розвитку.

Контрольні питання

1. Опишіть комерційну та фандрайзингову діяльність музеїв.
2. Назвіть найвідоміші музеї України.
3. Дайте характеристику найбільшим музеям Європи.
4. Назвіть найвідоміші експонати Лувра та Британського музею.
5. Назвіть найбільші музеї Америки.
6. Які найбільші музеї Азії і Африки ви знаєте?
7. Чим відрізняється музейна діяльність українських та зарубіжних музейних установ?

Хід практичної роботи

Завдання 1. Користуючись Internet визначте найбільш відвідувані музеї світу, проаналізуйте кількість відвідувань на рік. Дані занесіть у табл. 1.

Таблиця 1

Найвідвідуваніші музеї світу

№	Музей	Місцезнаходження	Відвідуваність	Вхід (вільний, платний, ціна квитка)

Завдання 2. Користуючись Internet визначте найбільш відвідувані музеї України, проаналізуйте кількість відвідувань на рік. Дані занесіть у табл. 2.

Таблиця 2

Найвідвідуваніші музеї України

№	Музей	Місцезнаходження	Відвідуваність	Вхід (вільний, платний, ціна квитка)

Завдання 3. Проаналізуйте особливості організації музейної справи у різних країнах світу з обов'язковим наведенням прикладів. Опишіть нові інформаційні технології ведення музейної справи.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте мультимедійну презентацію про один з найвідоміших музеїв світу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабарицька В. К., Короткова А. Я., Малиновська О. Ю. Екскурсознавство і музеєзнавство. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2007. 464 с.
2. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2015. 180 с.
3. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів: “Літопис”, 2005. 632 с.
4. Воронина А. В. Организация экскурсионных услуг. Симферополь: СОНАТ, 2008. 200 с.
5. Галасюк С., Нездоймінов С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. К.: Вид-во: Центр навчальної літератури, 2017. 178 с.
6. Горішевський П., Дейнега М., Ковалів М., Мельник В., Рега Н., Оришко С., Соколова О. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.
7. Долженко Г. П. Экскурсионное дело : учеб. пос. 2-е изд., испр. и доп. М.: Март, 2006. 304 с.
8. Емельянов Б. В. Экскурсоведение : учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Сов. спорт, 2002. 216 с.
9. Закон України «Про туризм»: за станом на 25.01.2003 р. Київ: офіційне Парламентське видавництво, 2003. 20 с.
10. Ионина Н. А. Сто великих музеев мира. М.: Вече, 2001. 512 с.
11. Карпюк З. К., Цвид-Ендрю Н. В. Екскурсознавство і музеєзнавство: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: ВежаДрук, 2017. 48 с.
12. Коваль П. Ф., Алешугіна Н. О., Андреева Г. П., Зеленська О. О., Григор'єва Т. В., Пархоменко О. Г., Дудко В. Б., Михайловський М. О., Бондар С. І. В'їзний туризм. Навчальний посібник: Ніжин: Вид-во Лук'яненко В.В., 2010. 304 с.
13. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.

- 14.Крючков А. Школьный музей: становление и функционирование // Директор школы: наук.-метод. журнал. К., 2004. № 5. С. 71-77.
- 15.Кулаев К. В. Экскурсионная деятельность: теоретические и методологические основы: монография. М.: Турист, 2004. 96 с.
- 16.Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях. Методические рекомендации. М.: ЦРИБ "Турист", 2014. 132 с.
- 17.Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник Київ: Альтепрес, 2003. 104 с.
- 18.Мальцева Л. В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна URL: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm
- 19.Маньковська Р. Музейництво в Україні / НАН України. Інститут історії України. К., 2000. 140 с.
- 20.Музеєзнавство (музеєлогія) // Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек та ін.]. К. : ВЦ «Академія», 2013. С. 262–271.
- 21.Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг: навчально-методичний посібник. Одеса : Астропринт, 2011. 216 с.
- 22.Опорний конспект лекцій з дисциплін «Екскурсознавство» «Організація екскурсійних послуг» (для студентів спеціальності 7.050201 – «Менеджмент готельного курортного і туристського сервісу» і 6.050400 – «Туризм») / ХНАМГ, Уклад.: М. М. Поколодна. Х.: ХНАМГ, 2007. 80 с.
- 23.Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Укл. О.О. Каролоп. К.: КНТЕУ. 2002. 45 с.
- 24.Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Посібник / Під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ : Плай. 2005. 64 с.
- 25.Перелік історико-культурних, історико-меморіальних, історико-етнографічних заповідників та музеїв-заповідників в Україні // Культура і життя. 2002. 4 вересня. №31.
- 26.Прищепя О. П. Основи музеєзнавства. Навчально-методичний посібник. Рівне, 2006. 104 с.
- 27.Про музеї та музейну справу. Закон України від 29 червня 1995 р. // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони

- культурно-історичного середовища. Збірник офіційних документів. К.: Істина, 2002. С. 49-58.
28. Про охорону культурної спадщини. Закон України від 8 червня 2000 р. // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. Збірник офіційних документів. К.: Істина, 2002. С. 16-38.
29. Савина Н. В., Горбылева З. М. Экскурсоведение; Уч. пособие. Минск: БГЭУ, 2004. 335 с.
30. Сегіда К. Ю., Мельничук А. А. Экскурсоведение: навчально-методичний посібник для студентів-географів спеціальності «Географія рекреації та туризму». Харків, 2014. 56 с.
31. Тельчаров А. Д. Основы музейного дела. Введение в специальность: курс лекций. М.: Омега-Л, 2015. 184 с.
32. Федорченко В., Костикова О., Дьорова Т. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. К.: Кондор, 2004. 163 с.
33. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Экскурсоведение: Навч. посібник. К.: «Кондор», 2004. 204 с.
34. Якубовський В. І. Музеезнавство: навч. посібник-практикум. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2006. 271 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. Екскурсознавство: предмет, основні поняття, історія виникнення.....	4
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. Класифікація, тематика та зміст екскурсій .	5
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3. Методика підготовки екскурсії.....	6
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4. Складання маршруту екскурсії.....	8
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5. Розробка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфеля екскурсовода». Техніка ведення екскурсії	10
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6. Складання технологічної карти екскурсії. Професійна майстерність екскурсовода. Розробка індивідуального тексту екскурсії.....	11
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7. Основи музеєзнавства. Витоки музейної справи	14
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8. Класифікація музеїв. Фонди музею. Основні напрями фондової роботи	15
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9. Екскурсії в музеї	17
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 10. Характеристика найвідоміших музеїв України та світу.....	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	20

Навчальне видання

Екскурсознавство з основами музеєзнавства :
методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи
серія ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Укладач:
Корнус Олеся Григорівна

Відповідальний за випуск *Л. П. Міронець*
Комп'ютерна верстка *О. Г. Корнус*

Підписано до друку 25.10.2020 р. Формат 60x84/16.
Гарнітура Times. Друк. ризогр. Ум. друк. арк. 1,00. Тираж 100 прим.

Редакційно-видавничий відділ СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка